

Korruption är inte ett isolerat fenomen

TV-serien *The Wire* kan ses som en studie i korruption och korrupta människor, men den kan också få oss att höja blicken från enskilda människors psykologi till ett systemplan. Mari Lindman har sett och reflekterat.

The *Wire* är en amerikansk TV-serie i fem säsonger som sändes i amerikansk teve mellan åren 2002 och 2008. Serien utspelar sig i ett Baltimore präglad av avindustrialisering, fattigdom och arbetslöshet. Inte minst skildras de drastiska förändringar som stads kärnan genomgår genom bostadspolitik och på grund av ekonomiska omständigheter. Medelklassen har flyttat bort från centrum och klassen av marginaliserade människor växer. Baltimore fungerar inte bara som en kulis: det är staden, kunde man säga, som är seriens hjärta. Genom att metodiskt närma sig ett flertal tematiker – droghandel, hamnarbete, politik, skolor och journalistik – visas olika komplext sammanlänkade aspekter av stadens liv och särskilt flera olika aspekter av urban ojämlikhet. Seriens skapare, **David Simon** (som jobbat som journalist på *Baltimore Sun*) har i intervjuer och texter kopplat serien till det politiska läget i USA. Ambitionen har varit att skildra samhällsproblem i ljuset av ett ytterst komplicerat nätverk av sociala, samhälleliga och institutionella relationer. Serien innehåller en mängd återkommande karaktärer, framför allt karaktärer kopplade till Baltimores poliskår och politiska elit men också människor inblandade i droghandel, allt från cheferna i drogkarteller till unga killar som säljer på gatorna. Även om kriminalseriens dramaturgi följs i viss mån (ett fall som ska lösas, frenetiskt arbete, bitar som faller på plats) är det rätt långt ett eget spår som trampas upp, nämligen ett sällsynt intresse för hur institutioner fungerar.

I en intervju (med **Alan Sepinwall**) reflekterar Simon över en sak som förbryllat honom i hur serien tolkats av tittarna. Man har, menar Simon, varit benägen att tolka skildringen av politik i *The Wire* som en beskrivning av utbredd korruption. Simon konstaterar att han själv förstår korruption som "grafting" – ett ord som på svenska kan översättas som att en person använder sin position för att få egna fördelar. Hans poäng, och den tror jag stämmer, är att en betoning av korruption i denna bemärkelse hotar att snäva ner seriens rika bild av institutioner. (Därmed naturligtvis inte sagt att den som skapat ett konstverk har den klaraste förståelsen av sitt eget verk.) Om korruption dominerar blickfånget ser man, speciellt i ett populärkulturellt sammanhang, en enda sak: skurkaktigt förfarande som bryter

mot reglerna. Det som serien framför allt koncentrerar sig på är dock en mängd olika framställningar av människor i ledande ställning (poliser, politiker och rektorer) som å ena sidan vill göra det lätt för sig, skydda sig själva, behålla sin position. Men å andra sidan är inte maktgalenskap eller tillskansande av egna fördelar det mest iögonfallande draget i *The Wire*. Det som huvudsakligen skildras är politiska och institutionella aktörer som agerar utifrån syften och mål de inte själva omfattar, men som de ändå, på grund av omständigheterna och reglerna, måste jobba för. Det är utifrån denna maktlöshet som många av karaktärerna i *The Wire* agerar, och det visar sig att dessa personer i polisens och politikens olika hierarkier hanterar situationen på olika sätt:

Om korruption dominerar blickfånget ser man en enda sak: skurkaktigt förfarande som bryter mot reglerna.

de försöker handla så att politiska kostnader minimeras (ett slags ängsligt maktspel), de utvecklar hemliga strategier för att göra ett bra jobb, de utnyttjar relationer för att nå dessa mål som de trots allt inte tror särskilt mycket på. Något som länder serien till heders är att den avstår från en förenklad moralpsykologi där mänskligheten delas in i två grupper, en grupp som står för altruism och en annan som står för egoism. I *The Wire* syns en rik skala av förhållningssätt. Det är trots allt möjligt att jobba på ett ytterst självupptaget sätt för vad som för en själv framstår som Den Stora Saken. Den alkoholiserade, odrägliga men observanta **Jimmy McNulty** får nästan alla bekanta begrepp om egenintresse och självuppförande arbete att blandas bort.

En tematik som återkommer i *The Wire* är olika sätt att manipulera den statistik som på olika sätt styr det dagliga arbetet i en New Public Management-präglad poliskår. Serien fokuserar på spänningar som uppstår mellan poliser

som försöker lösa ett fall, polisens ledning som vill ha resultat i form av en god statistik och stadens politiska ledning som i sin tur behöver den positiva statistiken för att tydligt visa för väljarna att den nuvarande administrationen står för förändringar och handlingskraft. Inramningen till allt detta är nerbantade budgeter och knapphet inom den offentliga sektorn. I säsong 3 företräds denna tendens av ett statistikvansinne i form av en utvärderingsmetod kallad COMSTAT. Resultatet av detta system är att brott på olika sätt ska fås att passa in i statistiken. Knepiga och olösbara fall bör slopas. Onödigt patrullerande bör undvikas. Arresteringsstatistiken ska snyggas till. Den goda tanken är att resurser ska gå till de verksamheter som kräver mest insatser, men siffrorna blir viktigare än verkligheten och det gäller att få siffrorna att tala det språk man vill att de ska tala, kanske för att de berörda

Det nattsvarta i *The Wire* är hur institutioner stelnat till just ett spel där mottot är "play or get played". Poängen är att korrruptionen i den här vida bemärkelsen upprätthålls trots att den inte är en nödvändighet

poliserna sedan i lugn och ro ska få ägna sig åt den så kallade verkligheten, med andra ord att ta itu med kriminalitet. (Vi får också se samma statistikhysteri i skolvärlden.) Jakten på resultat – ett fenomen som i flera avsnitt kallas "juking the stats" – föder en mängd suspekta former av kringgåenden och uppfinningsrika sätt att lappa ihop verkligheten. Relationer kors och tvärs utnyttjas för att få det hela att se bra ut inför veckomötet med cheferna.

På samma sätt som *The Wire* visar hur kriminalitet handlar mer om system och kapitalism än om ohederliga individer, visar serien hur denna typ av manipulation av verkligheten i politiken och inom polisen handlar om något annat än att några rötägg förstör ett annars legitimt och väl fungerande system. Istället kretsar *The Wire* kring vad som sker i fogarna av ett byråkratiskt system: vissa vill göra sitt jobb trots den officiella ordningen medan andra utnyttjar den rådande situationen för att göra karriär och stiga i graderna. I *The Wire* kopplas sådant karriärsbegär till det slags institution som polisväsendet eller stadspolitiken är. Med andra ord: en av de etablerade definitionerna av korrruption – "missbruk av anförtrodd makt för egen vinning" – kan också svängas till att säga något om den politiska makten och krisande institutioner, vilket blir en annan berättelse än en historia om folk som inte har rent mjöl i påsen. Korrruption är inte ett isolerat fenomen.

Poliskåren, liksom andra institutioner, beskrivs som "a game". Det nattsvarta i *The Wire* är hur institutioner stelnat till just ett spel där mottot, för att citera en av karaktärerna, är "play or get played". Poängen är att korrruptionen i den här vida bemärkelsen upprätthålls trots att den inte är en nödvändighet, och det är här som mera handfasta former av pragmatism, mygel, närstynt "glömska", ansvarslöshet och lojalitet kommer in. (Den kanske dystraste sidan av *The Wire* är skildringen av motståndet mot spelet: det slutar sällan

bra för människor som inte vill spela.) Framför allt är det i egenskap av positioner och roller som dessa i vid bemärkelse korrupta former uppstår, och ett av seriens budskap är att det problematiska är hur dessa funktioner fortplantas, oberoende av vem som innehar dem.

Också seriens mest flagranta exempel på korrruption sätts i ett institutionellt sammanhang. **Clay Davis** är den retoriskt (över)begåvade senatoren vars finanser har visat sig ha kopplingar till Baltimores mäktiga knarkimperium. Men Baltimorepoliserna är inte entydigt ivriga att ta itu med det här oregerliga spåret. Att gräva fram knark är en sak, att spåra pengarnas flöde är en annan: här finns härvar av makt som vissa anser det bättre att inte rota för mycket i. Som en av poliserna, **Lester**, säger: "You follow drugs, you get drug addicts and drug dealers. But you start to follow the money, and you don't know where the fuck it's going to take you." Snarare än att granska denna Clay Davis som en psykologisk figur (girig, lögnaktig, och så vidare) tar serien fasta på den märkliga roll pengar spelar i relationer och i nätverk av relationer. Den här komplexiteten i pengars roll bekräftas till och med i vad denna hyperkorrupta senator säger till de poliser som utreder hans finansiella förhållanden: "Fool, what do you think? That we know anything about who gives money? That we give a damn about who they are or what they want? We have no way of running down them or their

stories. We don't care. We just cash the damn checks, count the votes, and move on."

Risken med att överbetona korrptionsaspekten i *The Wire* är, som Simon säger i den intervju som anfördes ovan, att följande reaktion anmäler sig hos tittaren: "Don't worry, it's just Baltimore!" Den dystra, men kritiska, bild som framställs av politik och poliskåren i *The Wire* vänder blicken mot systemplanet och mot hur individer agerar i detta system. Den fråga som väcks är vad som ska ses som snedvridningar av ett system och vad som är ett problem i systemet självt. Vilka slags förändringar skulle göra människor mindre fångna i "the game"? Serien ger inget klart svar på den frågan, men den inbjuder till att försöka klura ut hur saker hänger ihop.

Mari Lindman är doktorand i filosofi vid Åbo Akademi